LESSTOF

Spelling op maat 3

Inhoud

Inleiding	4
Inhoud	5
Lesstof – onderwerpen	8
Diagnose en oefenen	8
Overzicht oefeningen en toetsen	11

INLEIDING

Muiswerk-programma’s zijn slimme, interactieve leermiddelen voor het onderwijs. Ze zijn volledig webbased en werken op alle soorten computers en tablets. Het belangrijkste principe van Muiswerk-programma’s is dat een diagnostische toets de leerling stuurt naar oefenmateriaal dat aansluit bij de gemaakte fouten. De toets kan herhaald worden en eventueel leiden tot opnieuw
oefenen. De docent heeft een scala aan mogelijkheden om leerlingen te sturen en de voortgang te bewaken.

De Muiswerkprogramma’s Spelling op maat 1, 2 en 3 vormen een complete leerlijn voor de spelling die op de basisschool moet worden aangeleerd. De drie programma’s bestrijken alle regels van de Nederlandse spelling die op de basisschool aan de orde komen en waarmee in het voortgezet onderwijs vaak nog wordt geoefend. Een uitzondering vormen de regels voor de werkwoordspelling. Die worden in een apart programma behandeld (Werkwoordspelling op maat). In Spelling op maat 1, 2 en 3 komen naast regels voor de spelling ook inprenttechnieken aan bod, waarmee een corpus van frequente woorden wordt aangeleerd.

De programma's Spelling op maat 1, 2 en 3 zijn bedoeld voor leerlingen van het basisonderwijs in groep 4 t/m 8 en voor langzame leerders in de eerste klassen van het voortgezet onderwijs. Zowel allochtone als niet-allochtone leerlingen kunnen met de programma’s werken. In het volwassenenonderwijs en de basiseducatie kunnen de programma’s worden ingezet voor remediërende doeleinden.

Muiswerk Spelling op maat sluit aan bij elke lesmethode, maar kan eventueel ook de spellingmethode grotendeels vervangen, met name bij het aanleren van de spellingregels. De computerprogramma’s bieden oefeningen aan in een speelse en uitdagende context, die aansluit bij de belevingswereld van de leerlingen. De programma’s zitten boordevol leuke foto’s en correct ingesproken geluid. Alle uitlegschermen zijn ingesproken. De laatste oefeningen van vrijwel elke lesstofrubriek en alle toetsen bestaan uit woorddictees. De drie bestanden samen bevatten 12 toetsen, 262 oefeningen en 7346 opdrachten.

INHOUD

Muiswerkprogramma's vormen een oefenomgeving voor computerondersteund onderwijs. Het basisprincipe van Muiswerkprogramma's is dat een diagnostische toets de leerling stuurt naar oefenmateriaal dat aansluit bij de fouten die hij maakte. De toets kan herhaald worden en eventueel leiden tot opnieuw oefenen. Deze aanpak is een goede oplossing voor differentiëring naar niveau en tempo. Niet alleen trage leerlingen krijgen zo precies de oefening die ze nodig hebben; ook snelle leerlingen krijgen kansen die ze in een klassikale aanpak niet gemakkelijk krijgen. De Spelling-op-maatprogramma’s zijn zo gestructureerd dat het programma uitzoekt wat het kennisniveau van elke leerling is en welke oefeningen daarbij aansluiten. Er kan op verschillende manieren met de programma’s gewerkt worden (zie de sectie DIDACTIEK in dit boek).

Opbouw binnen een rubriek

Elk lesstofonderdeel vormt in de Muiswerkprogramma's een aparte rubriek, waardoor het mogelijk wordt toetsen en oefeningen aan elkaar te koppelen. De rubrieken zijn opgebouwd naar moeilijkheid, op basis van de lesstofindeling die in de meeste methodes voor het basisonderwijs gevolgd wordt. De opbouw is ook cumulatief, dat wil zeggen: wat eerder behandeld is, wordt bekend verondersteld. Het is daarom niet aan te raden hier en daar een los onderwerp uit het programma te halen, zonder dat het voorgaande behandeld is.

Elke rubriek bevat een aantal oefeningen (maximaal 9). De reeks oefeningen binnen de rubriek heeft eveneens een opbouw naar moeilijkheid. In de eerste oefeningen worden vaak deelonderwerpen behandeld en in latere oefeningen komt de totale stof bij elkaar. De laatste oefening van elke rubriek is altijd een woorddictee met uitgebreide feedback. Ook de toetsen zijn altijd woorddictees. De laatste oefeningen van elke rubriek vormen daarom een optimale voorbereiding voor het maken van een toets.

Hieronder volgt een opsomming van de onderwerpen die in de drie programma's aan de orde komen en een beschrijving van de omvang van de programma's. Toetsen en oefeningen hebben vaak een 'levend' karakter, dat wil zeggen: ze behandelen wel telkens dezelfde lesstof, maar met wisselende woorden en andere zinnen.

Het lesbestand Spelling op Maat 3 bestaat uit oefeningen en toetsen. Er is één uitgebreide toets waarin alle onderwerpen aan de orde komen (zie hierna) en drie deeltoetsen waarin een deel van de onderwerpen getoetst worden (zie blz.). Er zijn 93 oefeningen, onderverdeeld naar onderwerp (zie gedetailleerd overzicht op blz.). In totaal zijn in dit lesbestand 2727 opdrachten verwerkt en er zijn 164 ingesproken uitlegschermen.

Onder 'groep' is aangegeven in welke groep *begonnen* wordt met het aanleren van deze stof. In veel gevallen wordt de stof in hogere groepen opnieuw geoefend, met andere woorden. U ziet dat de lesstof van drie programma's elkaar telkens een stukje overlapt. De lesstof van het vorige leerjaar komt terug, maar meestal wel met wat moeilijker woorden.

Aangenomen is dat in groep 4 en 5 de regelmatige en minder regelmatige koppelingen tussen klanken en letters is aangeleerd, dat de leerling inmiddels weet dat voor het spellen goed naar de klanken luisteren niet voldoende is. Er wordt immers soms enigszins afgeweken van wat je hoort en één klank wordt soms op verschillende manieren gespeld (g/ch, ei/ij, au/ou). Bovendien moeten op de voorlopige klankvorm soms orthografische regels worden toegepast om bij de juiste spelling terecht te komen. In Spelling op maat 1 zijn de verlengingsregel, en de regels van klinkerverenkeling en medeklinkerverdubbeling behandeld. Deze drie regels worden in Spelling op maat 2 herhaald. Bovendien wordt in dit programma onder andere aandacht besteed aan de spelling van de ee-klank, de afwisseling s/z en f/v, de spelling van het meervoud van zelfstandige naamwoorden, de hoofdletters en het al dan niet aaneenschrijven van woorden.

In de Spelling-op-maat-programma's is geprobeerd de regelmatigheden in de opbouw van de Nederlandse woorden zo veel mogelijk expliciet aan te geven. Vaak gaat het daarbij om statistische verschijnselen die een goed spellende leerling zelf al snel ontdekt, maar een zwakke speller niet. Bijvoorbeeld dat de op het eind van een woord en in een beklemtoonde lettergreep de ie-klank meestal als ie geschreven wordt. Via verhaaltjes waar woorden met een bepaalde spelling in voorkomen (bijvoorbeeld woorden met ei of woorden met au) wordt het inprenten

van woorden ondersteund en via beelden het onthouden van de spelling van achtervoegsels. In tegenstelling tot veel spellingmethodes worden in de op-maat-programma's ook verschijnselen gepresenteerd die te maken hebben met de bouw van de Nederlandse woorden; de voor- en achtervoegsels en de bouw van samenstellingen.

In Spelling op maat 3 wordt in de eerste rubrieken opnieuw aandacht besteed aan drie belangrijke spellingregels, die voor veel leerlingen jarenlang lastig blijven. Rubriek A gaat over de regels van klinkerverenkeling en medeklinkerverdubbeling; in rubriek B wordt opnieuw de verlengingsregel behandeld. In beide rubrieken zijn moeilijke en wat langere woorden gebruikt. In rubriek C komt vervolgens de spelling van de ie-klank aan de orde. De regels voor deze spelling zijn ingewikkeld en er zijn nogal wat uitzonderingen. Rubriek D gaat over de spelling van stoffelijke en gewone bijvoeglijk naamwoorden. Daarvoor moet de leerling eerst zelfstandige en bijvoeglijke naamwoorden leren onderscheiden.

Rubriek E behandelt opnieuw een woordbouw-onderwerp: naast de uitgangen –teit en –heid komen nu ook –tie en –isch aan de orde. Ook rubriek F gaat specifiek over woordbouw: de spelling van samenstellingen als handdoek, verruimen, veranderen, ontdekken. Rubriek G gaat vervolgens over woorden die op –aal en –eel eindigen (lineaal, materieel) en verbuigingen daarvan (linealen, individuele) en rubriek H gaat over het gebruik van de apostrof bij het meervoud van zelfstandige naamwoorden (kassa's, hobby's), bezitswoorden (Bruno's baard, maar: Linettes voet) en afkortingen (sms'je, tv'tje).

In rubriek I wordt het onderscheid tussen spellingen met Y, I of IE (psychisch, mysterie) en KS of X (ekseem, extreem) behandeld en rubriek J gaat over tremagebruik (vegetariër, drieën, bacteriën). De rubrieken K en L behandelen respectievelijk de tussenletters s (Stationsstraat) en –e- of –en- (zonneschijn, paddenstoel). Tot slot worden twee rubrieken besteed aan de overgebleven leenwoorden: rubriek M gaat over de Engelse leenwoorden (grapefruit, captain) en rubriek N over de Franse leenwoorden (asperge, chauffeur).

Lesstof – onderwerpen

Rubr	**Lesstof**	**voorbeeld**	**groep**
A	enkel of dubbel	madelief-batterij-ideetje	7
B	d/t p/b	achterstand-eindproduct	7
C	i of ie	actief-visite-mini	7
D	stoffelijk bijv nw	wollen-kartonnen	7
E	tie/isch/teit/heid	politie-praktisch	7
F	opbouwwoorden	ruwweg-verruimen	7
G	–aal (-ale) en –eel (-ele)	materiaal-individuele	7
H	apostrof	baby's huidje-sms'je	7
I	x/ks, y/i/ie	box-boksen-baby	8
J	trema	vegetariër-ruïne	8
K	tussenletter s	Stationsstraat-hartslag	8

L	tussenletter e/en	pannenkoek-maneschijn	8
M	Engelse leenwoorden	baby-team-jack	8
N	Franse leenwoorden	bureau-douche-militair	8
O	eigen oefeningen		

Muiswerkprogramma's hebben een paar speciale didactische uitgangspunten. Deze uitgangspunten hebben de basis gevormd voor het ontwikkelen van de software. Hoewel de programma's flexibel te gebruiken zijn, voldoen ze allemaal aan de volgende eisen: mogelijkheden voor differentiatie, veel actie en variatie, directe feedback, kleine stappen. Zie hiervoor de sectie DIDACTIEK in het algemene deel van deze uitgave.

Diagnose en oefenen

Muiswerk kent toetsen en oefeningen. Oefeningen beperken zich altijd tot een deel van de stof, leggen uit, laten voorbeelden zien, laten de leerling oefenen en laten hem weten wat hij goed en fout doet. Toetsen laten nooit zien of het antwoord goed was en dekken een breder deel van de stof. De toetsen van Muiswerk kunnen een diagnose stellen. Alle onderdelen van de stof komen gelijkmatig in elke toets aan bod; veelgemaakte fouten worden als het ware uitgelokt. De foute en goede antwoorden, die gecodeerd zijn, worden opgevangen en gerubriceerd. Zo komt de diagnose tot stand. Met behulp van de diagnose wordt een oefenprogramma op maat samengesteld. Dat wil zeggen: rubrieken waarin fouten werden gemaakt, worden vertaald in oefeningen die de oefenstof uit die rubriek aanreiken, waarmee ze de leerling laten oefenen. Deze vult daarmee de zwakke plekken in zijn kennis aan. Na het oefenen kan hij opnieuw een diagnostische toets doen en opnieuw oefenen. Net zolang tot de score hoog genoeg is. Door het grote bestand aan zinnen, woorden en teksten waaruit geput wordt, is een toets nooit twee keer hetzelfde.

Het stellen van een diagnose kan ook onderdrukt worden als een docent bijvoorbeeld een toets wil geven om een cijfer te bepalen, als het gaat om een evaluatieve toets dus.

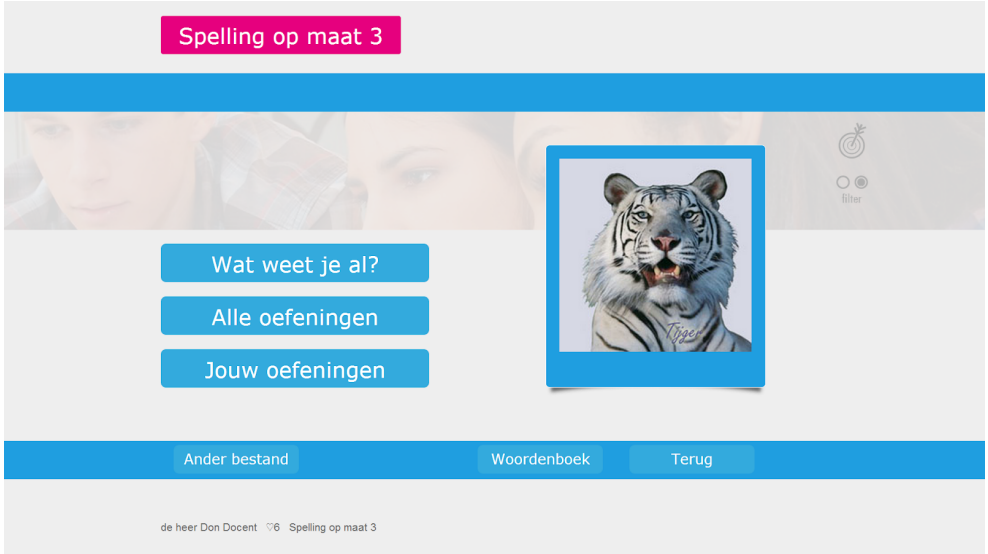

Beginscherm van Spelling op maat 3 met knop waaronder de toetsen (Wat weet je al?) en knop waaronder alle oefeningen zich bevinden. De knop met het persoonlijk oefenprogramma (Jouw oefeningen) verschijnt pas na het maken van een toets.

Toetsen

De toetsen in een Muiswerkprogramma zijn een afspiegeling van de inhoud. Elk van de programma's heeft drie of vier toetsen. Er is altijd één toets die de totale lesstof bevraagt en twee of drie toetsen die een deel van de lesstof bevatten. De toetsen worden zowel voor diagnose als voor evaluatie gebruikt. U kunt zelf instellen of oefenprogramma's worden gegenereerd. Bij een evaluatie kan het genereren achterwege blijven (BESTAND/ INSTELLINGEN/ BESTAND*).* De toetsen zijn elke keer anders, maar bevragen wél steeds dezelfde problemen.

Toetsinhoud (voor de rubrieksaanduidingen, zie boven): Spelling op maat 3: totaaltoets rubriek A t/m N, deeltoets 1 rubriek A t/m E, deeltoets 2 rubriek F t/m J, deeltoets 1 rubriek K t/m N.

Uitlegschermen

Bij elke oefening horen een of meer uitlegschermen. Daarin wordt met behulp van schema's, regels en voorbeelden uitgelegd wat de bedoeling is. Een voorbeeld van zo'n uitlegscherm ziet u hieronder. De schermen zijn zo kort en simpel mogelijk gehouden en de tekst is altijd ook te beluisteren. Tijdens het maken van de oefening kan de leerling het uitlegscherm voortdurend raadplegen.

X of KS
De letter X spreken we uit als KS.
Er zijn veel woorden met een X:
(de) box, claxon, complex, examen, excursie, exemplaar,
expert, explosie, export, expres, extra, luxe, exact,
perplex, sexy, taxi, textiel
Er zijn eigenlijk maar weinig woorden met KS:
boksen, bliksem, deksel, feeks, fiks, heks, links, niks,
ondanks, reeks, seks, sekse, straks, speeksel, wekelijks
Deze woorden moet je onthouden.
53
1 van 1
filter
Geluid
Ok
Sanne Kat ♡109 Spelling op maat 3 l3 X of KS in rij

Overzicht oefeningen en toetsen

In de eerste kolom ziet u de categorie waar de oefening in valt. Daarna de naam van de oefening, de oefenvorm, het aantal uitlegschermen en het aantal opgaven van elke oefening.

Rubriek	Oefening	Type	Uitleg	Opgaven
Z A t/m E	1 Dictee A t/m E (*)	Open vraag	1	20
Z F t/m J	2 Dictee F t/m J (*)	Open vraag	1	20
Z K t/m N	3 Dictee K t/m N (*)	Open vraag	1	16
Z Alles	4 Dictee A t/m N (*)	Open vraag	1	42
A rover en dubbelaar	1 Rover en dubbelaar	Meerkeuze	2	14
	2 Rover en dubbelaar in rij	Rijen	1	20
	3 Herken het goede woord (*)	Meerkeuze	3	15
	4 Haaien	Wijzig tekst	1	22
	5 Woorddictee (*)	Open vraag	3	15
B verlengingsregel	1 D of T in rij	Rijen	1	20
	2 Herken het goede woord (*)	Meerkeuze	3	18
	3 Spinnen	Wijzig tekst	3	22
	4 Goede woorden zoeken	Stenen	2	20
	5 Woorddictee (*)	Open vraag	3	18
C I/IE	1 I/IE - eind van woord	Rijen	1	20
	2 I of IE	Meerkeuze	2	12
	3 Klemtoon aanwijzen	Wijs aan in zin	1	15
	4 I/IE middenin -stap voor stap	Meerkeuze	2	18
	5 I/IE - kies uit twee	Meerkeuze	3	15
	6 I/IE - kies uit drie	Meerkeuze	3	15
	7 I/IE in rij	Rijen	3	20
	8 Woorden in tekst	Wijzig tekst	4	16
	9 Woorddictee (*)	Open vraag	3	18
D stoffelijk bnw	1 Zelfstandig naamwoord	Stenen	1	20
	2 Bijvoeglijk naamwoord	Wijs aan in tekst	2	17
	3 Stoffelijk of niet	Rijen	2	20
	4 Juiste vorm kiezen	Meerkeuze	2	20
	5 Woorddictee (*)	Open vraag	2	12
E TIE/ISCH/TEIT/HEID	1 TIE of ISCH	Rijen	1	20
	2 TEIT of HEID	Rijen	1	20
	3 TIE-ISCH-TEIT-HEID (*)	Meerkeuze	1	12
	4 Onweer	Wijzig tekst	1	15
	5 Herken het goede woord (*)	Meerkeuze	1	12
	6 Tien goede woorden	Stenen	1	20
	7 Woorddictee (*)	Open vraag	1	12
F opbouwwoorden	1 Woorden splitsen	Meerkeuze	1	12
	2 Enkel of dubbel in samenstelling	Rijen	1	20
	3 Kies uit twee	Meerkeuze	2	15
	4 Heksen	Wijzig tekst	1	16
	5 Herken het goede woord (*)	Meerkeuze	2	15
	6 Goede woorden zoeken	Stenen	2	20
	7 Woorddictee (*)	Open vraag	1	18
G AAL en EEL	1 Woord afmaken	Open vraag	2	10
	2 Welk woord is goed?	Meerkeuze	2	12
	3 Woorddictee (*)	Open vraag	2	14
	4 AAL en EEL in rij	Stenen	1	20
H apostrof	1 Meervoud maken	Open vraag	1	12
	2 Van wie is het?	Open vraag	1	15
	3 Met of zonder apostrof	Rijen	3	20
	4 Tien woorden met apostrof	Stenen	3	20
	5 Woorddictee (*)	Open vraag	3	15

I X(ks), Y(ie)	1 Y of IE/I in rij	Rijen	3	20
	2 Tien goede woorden	Stenen	1	20
	3 X of KS in rij	Rijen	1	20
	4 Tien goede woorden	Stenen	1	20
	5 Kies uit twee	Meerkeuze	2	14
	6 Tweelingen	Wijzig tekst	3	16
	7 Herken het goede woord (*)	Meerkeuze	2	15
	8 Woorddictee (*)	Open vraag	2	20
J trema	1 Kies uit twee	Meerkeuze	2	14
	2 Tien woorden met trema	Stenen	2	20
	3 Met of zonder trema	Rijen	2	20
	4 Herken het goede woord (*)	Meerkeuze	2	12
	5 Vegetariër	Wijs aan in tekst	2	12
	6 Woorddictee (*)	Open vraag	1	12
K tussenletter S	1 Samenstelling met s - 1	Open vraag	2	12
	2 Samenstelling met s - 2	Open vraag	2	15
	3 Kies uit drie	Meerkeuze	1	15
	4 Met of zonder tussen-s	Rijen	2	20
	5 Tien goede woorden	Stenen	1	20
	6 Woorddictee (*)	Open vraag	1	12
L tussenletter E of EN	1 Samenstelling met e(n)	Open vraag	2	24
	2 Stap voor stap	Meerkeuze	2	24
	3 Hondentrimster	Wijzig tekst	1	15
	4 Kies uit twee	Meerkeuze	2	15
	5 Tussenletter -e- of -en-	Rijen	2	20
	6 Kies uit drie	Meerkeuze	2	12
	7 Tien goede woorden	Stenen	2	20
	8 Woorddictee (*)	Open vraag	2	12
M Engelse leenwoorden	1 Kies uit twee Engelse woorden	Meerkeuze	1	16
	2 Kies uit drie korte woorden	Meerkeuze	2	16
	3 Kies uit drie lange woorden	Meerkeuze	1	16
	4 Het internet	Wijzig tekst	1	17
	5 Tien goede woorden	Stenen	1	20
	6 Herken het goede woord(*)	Meerkeuze	1	16
	7 Woorddictee (*)	Open vraag	1	14
N Franse leenwoorden	1 Kies uit twee Franse woorden	Meerkeuze	1	16
	2 Kies uit twee - klinkers	Meerkeuze	1	16
	3 Kies uit drie - medeklinkers	Meerkeuze	1	16
	4 Kies uit drie - klinkers	Meerkeuze	1	16
	5 Tien goede woorden	Stenen	2	20
	6 De hik	Wijzig tekst	1	19
	7 Herken het goede woord (*)	Meerkeuze	2	14
	8 Woorddictee (*)	Open vraag	2	16